

RISICO'S BIJ GEDWONGEN TERUGKEER NAAR SUDAN

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Amnesty International

Afdeling Nederland

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

T 020 6264436

E amnesty@amnesty.nl

I www.amnesty.nl

Maart 2019

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

INHOUD

Verantwoording	3
Methode van onderzoek	5
Mensenrechten in Sudan	6
Risico's bij gedwongen terugkeer	8
Reconstructie van uitzetting in 2017	11
Het Nederlandse beleid met betrekking tot Sudan	14
Conclusies	20

VERANTWOORDING

De mensenrechtensituatie in Sudan is al jaren zeer problematisch en de recente politieke onrust en demonstraties zijn bijzonder zorgelijk. In deze context maakt Amnesty International zich ernstige zorgen over het Nederlandse uitzetbeleid naar Sudan. Uitzettede Sudanese burgers die beschuldigd of verdacht worden van 'activiteiten voor de oppositie' of afkomstig zijn uit conflictgebieden in Sudan, lopen bij gedwongen terugkeer naar Sudan het risico slachtoffer te worden van ernstige mensenrechtenschendingen. In de afgelopen jaren heeft Amnesty International hierover meerdere malen gerapporteerd.

In 2018 heeft Amnesty onderzoek gedaan naar de uitzetting van een door Nederland afgewezen Sudanese asielzoeker.¹ De man zou na zijn uitzetting zijn overgebracht naar het bureau van de National Intelligence and Security Service (NISS).² De heer X. zou gedurende 13 dagen in isolatie zijn opgesloten. Hij werd veelvuldig ondervraagd, mishandeld en vernederd. Na zijn vrijlating werd hem een meldplicht opgelegd, waaraan hij zich na enige tijd onttrok. Op dit moment (maart 2019) leeft hij ondergedoken.

Amnesty International heeft de bevindingen van haar onderzoek in vertrouwen met de Nederlandse overheid gedeeld. De staatssecretaris zag echter geen reden om nader onderzoek te doen naar de uitzetting.³

Sinds 2008 richt Amnesty International Nederland zich op de rechten van uitgeprocedeerde asielzoekers en migranten zonder verblijfsrecht. In 2017 heeft Amnesty International onderzoek gedaan naar mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek. De resultaten van dit onderzoek zijn verwoord in het rapport *Uitgezet*.⁴

Vreemdelingen die geen rechtmatig verblijf (meer) hebben, zijn verplicht Nederland te verlaten. Als ze dat niet zelfstandig doen, volgt een gedwongen traject. De afgelopen jaren is de politieke druk om een streng uitzetbeleid te voeren toegenomen. Een te grote druk op gedwongen terugkeer kan echter risico's met zich meebrengen in het kader van mensenrechten.

1 Omdat de Sudanese man is ondergedoken en zijn veiligheid niet is gegarandeerd, wordt hij in deze notitie aangeduid als de heer X. Hij heeft Amnesty toestemming gegeven zijn verhaal geanonimiseerd te delen.

2 Over deze veiligheidsdienst zijn vele willekeurige arrestaties, ondervragingen en mishandelingen gedocumenteerd. De dienst heeft grote macht in Sudan. De Sudanese regering weigert beschuldigingen van mishandeling, marteling en excessief geweld door NISS te onderzoeken.

3 In januari 2018 stelden Kamerleden Joel Voordewind (ChristenUnie), Jasper van Dijk (SP), Maarten Groothuizen (D66) en Attje Kuiken (PvdA) gezamenlijk vragen over de uitzetting (Aanhangselnummer nr. 1054) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/02/01/antwoorden-kamervragen-over-de-uitzettingen-van-afgewezen-asielzoekers-naar-soedan>. Ook de heer Bram van Ojik van GroenLinks diende vragen in over de uitzetting van de heer X (Aanhangselnummer 1055) <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2018Z00173&did=2018D03517>. In de antwoorden verklaarde de staatssecretaris: 'Verder kan slechts een concreet en onderbouwd signaal van ernstige onregelmatigheden na een uitzetting vanuit Nederland aanleiding vormen om in een individueel geval onderzoek te starten. Ik heb geen concreet en onderbouwd signaal ontvangen van ernstige onregelmatigheden na een uitzetting vanuit Nederland naar Sudan dat aanleiding geeft tot het doen van onderzoek. Eén signaal dat ik in dit verband heb ontvangen is geverifieerd, maar bleek ongefundeerd.'

4 Amnesty International, *Uitgezet, Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek* (rapport, juli 2017).

Kort samengevat besteedt deze notitie aandacht aan:

- De algemene mensenrechtensituatie in Sudan;
- De risico's bij gedwongen terugkeer naar Sudan;
- Het onderzoek in 2018 naar de uitzetting van de heer X. die eind 2017 plaatsvond en de reactie van de Nederlandse overheid;
- De analyse van de bevindingen in het kader van het Nederlandse beleid met betrekking tot Sudan.

METHODE VAN ONDERZOEK

Voor dit onderzoek heeft Amnesty International gebruikgemaakt van eerdere onderzoeken over de mensenrechten-situatie in Sudan en van informatie over uitzettingen vanuit Nederland en andere landen.

De reconstructie van de uitzetting van de heer X. en de gebeurtenissen die daarop volgden, is gebaseerd op het verslag van de uitzetting zoals dat is opgemaakt door de Nederlandse Koninklijke marechaussee,⁵ het dossier van de asielprocedure, stukken omtrent de uitzetting en verdere informatie zoals Amnesty International die van de betrokken advocaten heeft ontvangen. Daarnaast is het gebaseerd op het verhaal van de betrokkene zelf, zoals hij dit heeft verteld aan Amnesty en zijn contacten in Nederland.

Foto's van littekens/verwondingen bij de heer X. zoals Amnesty International die toegestuurd heeft gekregen, zijn onderzocht door het instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek (iMMO). De bevindingen van dit onderzoek zijn door de staatssecretaris ter beoordeling voorgelegd aan het Nederlands Forensisch Instituut (NFI).⁶ Het NFI heeft de bevindingen van het iMMO bevestigd.⁷

De Sudan-onderzoeker van Amnesty heeft via een veilige telefoonverbinding, in zijn eigen taal en zonder tussenkomst van een tolk, op 28 februari 2018, op 1 maart 2018 en op 20 juli 2018 met de heer X. gesproken. Op 30 november 2018 sprak Amnesty nogmaals met de heer X. In dat gesprek heeft hij toestemming gegeven zijn verhaal (mits geanonimiseerd) publiek te maken.

5 In dit rapport verder aangeduid als 'Nederlandse marechaussee'.

6 Het Nederlands Forensisch Instituut, voorheen het Gerechtelijk Laboratorium, is een overheidsinstantie die forensisch onderzoek doet.

7 Zie hierover Verweerschrift Directie Juridische Zaken IND, 7 december 2018 bij RB Noord-Holland inzake Awb VK 18/9338. In dit verweerschrift worden integraal passages uit het NFI-rapport weergegeven. Het volledige NFI-rapport niet in bezit van Amnesty International.

MENSENRECHTEN IN SUDAN

De mensenrechtensituatie in Sudan is al jaren bijzonder problematisch.⁸ Willekeurige arrestaties door de National Intelligence and Security Service (NISS) vinden op grote schaal plaats. Het recht op een eerlijk proces wordt niet gerespecteerd. Critici van het regime, zoals mensenrechtenverdedigers, kritische journalisten en politiek actieve studenten, kunnen bij de geringste verdenking worden gearresteerd en soms langdurig vastgehouden.⁹ De detentie-omstandigheden zijn slecht, cellen zijn overvol. Verdachten lopen het risico te worden blootgesteld aan eenzame opsluiting, mishandeling en marteling. Personen uit conflictgebieden zoals Darfur, Blue Nile, Nuba Mountains en Zuid-Kordofan lopen een verhoogd risico, ook als zij bijvoorbeeld in Khartoum of een ander niet-conflictgebied studeren of wonen.¹⁰ Amnesty concludeerde *'Thus, the armed conflict has become both an excuse and a mask for human rights violations not only in Darfur, but also in the rest of the country.'*¹¹

In 2009 en 2010 vaardigde het International Criminal Court (ICC) arrestatiebevelen uit tegen Omar al-Bashir, de president van Sudan, vanwege misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en genocide in Darfur.¹² Amnesty heeft serieuze mensenrechtenschendingen gedocumenteerd die de Sudanese overheid pleegde tegen de burgerbevolking in Darfur, waaronder het bombarderen van de eigen bevolking, buitengerechtigde moorden, ontvoering en verkrachting van vrouwen, gedwongen ontheemding, en het roven en vernietigen van bezittingen van burgers, waaronder het vernietigen van volledige dorpen. Ook zijn er sterke bewijzen dat chemische wapens zijn ingezet tegen de burgers in Darfur.¹³

De National Intelligence and Security Service (NISS)

De Nationale Veiligheidswet kent de NISS verregaande bevoegdheden toe en de dienst heeft vrijwel onbeperkte immunititeit.¹⁴ NISS-agenten genieten onschendbaarheid voor daden die tijdens de

-
- 8 Amnesty International, *Sudan 2017/2018* www.amnesty.org/en/countries/africa/sudan/report-sudan/. Zie ook: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Sudan, 1 juni 2017, www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017.
- 9 6 '[D]e NISS vergoelijkt het gebruik van extreme repressie door te verwijzen naar de strijd tegen terrorisme.' Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, p. 57.
- 10 Amnesty International, *Uninvestigated, Unpunished – Human rights violation against Darfuri Students in Sudan* (Index: AFR 54/4848/2017), 15 mei 2017. Het rapport geeft het voorbeeld van de zaak van Abaker Abdel Rahman Omar, geboren in Centraal-Darfur, maar al jaren woonachtig in Khartoum. Hij wordt gearresteerd op zijn werkplek in de Al Amaratstraat 15 in Khartoum, waar hij in een autoschoonmakerij werkt. Abaker is vader van 7 kinderen. Hij wordt beschuldigd van het overmaken van geld aan rebellen in Jebel Marra. Zijn familie mag hem niet bezoeken. Hij heeft geen advocaat. Abaker zit uiteindelijk 17 maanden vast voordat hij, na bemoeienis van Amnesty, eind augustus 2017 wordt vrijgelaten zonder dat er een aanklacht tegen hem is ingediend.
- 11 Amnesty International, *Uninvestigated, Unpunished – Human rights violation against Darfuri Students in Sudan* (Index: AFR 54/4848/2017), 15 mei 2017, p. 5.
- 12 Amnesty International, *Scorched earth, poisoned air – Sudanese government forces ravage Jebel Marra*, Darfur (Index: AFR 54/4877/2016), p. 13.
- 13 Amnesty International, *Scorched earth, poisoned air – Sudanese government forces ravage Jebel Marra*, Darfur (Index: AFR 54/4877/2016).
- 14 De bevoegdheden van de National Intelligence and Security Service (NISS) werden begin 2015 verder uitgebreid door amendering van lid 2 en 3 van artikel 151 van de Nationale Veiligheidswet. Onder die wet genieten NISS-agenten civiele en strafrechtelijke onschendbaarheid voor daden die tijdens de uitoefening van hun functie of 'in goed vertrouwen' zijn gepleegd. Verdachten hebben nagenoeg geen juridische bescherming. Dit geldt in het bijzonder voor personen die worden vastgehouden in detentiecentra van de NISS. Zie: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017 p. 53. De Britse ambassade in Khartoum schrijft hierover: "Allegations of mistreatment amounting to cruel and inhumane treatment or torture by NISS are a matter of public knowledge." Zie: UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/731651/_E_Sudan_-_Return_of_unsuccessful_asylum_seekers_-_July_2018.pdf, p. 41.

uitoefening van hun functie zijn gepleegd en de Sudanese regering weigert beschuldigingen van excessief geweld, mishandeling en marteling te onderzoeken. De NISS kan mensen arresteren en maanden vasthouden, zonder aanklacht of tussenkomst van de rechter.¹⁵ Juist in deze eerste periode van detentie is het risico op mishandeling en marteling het grootst.

Recente ontwikkelingen

De recente ontwikkelingen in Sudan zijn bijzonder zorgelijk.¹⁶ Sinds 19 december 2018 hebben er honderden demonstraties plaatsgevonden tegen armoede, inflatie en prijsverhogingen. De opstand is uitgegroeid tot een langdurig en breed verzet tegen de overheid.¹⁷ Oppositiegroepen roepen president al-Bashir op om af te treden.¹⁸ Er wordt melding gemaakt van excessief geweld tegen de demonstranten door de veiligheidstroepen van de NISS en opsluiting in geheime detentiecentra.¹⁹ Ten gevolge van het gewelddadige optreden van de NISS zijn inmiddels tientallen doden gevallen en zijn veel mensen ernstig gewond geraakt.²⁰ Duizenden personen zijn gearresteerd.²¹ Op 22 februari 2019 kondigde president al-Bashir voor het hele land de noodtoestand aan. Gedurende de noodtoestand hebben de veiligheidsdiensten nog meer mogelijkheden om de demonstraties tegen te gaan en mensen op te sluiten, ook worden er grotere beperkingen van de vrijheid van meningsuiting van oppositie en pers opgelegd.²²

Onder degenen die gearresteerd zijn bevinden zich professoren, leden van oppositiepartijen, leden van vakbonden, leraren, artsen, mensenrechtenactivisten, advocaten en journalisten. Arrestanten worden onder meer ondervraagd over hun etnische afkomst en herkomstgebied.²³ Het feitelijke aantal arrestaties is waarschijnlijk vele malen hoger dan gerapporteerd. De arrestanten worden incommunicado vastgehouden en mogen dus geen contact hebben met familie of een advocaat.²⁴ De president houdt 'buitenlandse agenten' en personen uit Darfur verantwoordelijk voor het aanwakkeren van onrust.²⁵

15 In de praktijk worden mensen vrijwel nooit geïnformeerd over de reden van hun arrestatie en vindt herhaalde detentie kort na vrijlating plaats. Zie: US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2015 – Sudan*, 13 april 2016; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016 – Sudan*, 3 maart 2017.

16 Amnesty International, *Sudan: Security officers pursue injured protestors into hospital* (persbericht, 10 januari 2019).

17 Trouw, *De volkswaede in Soedan lijkt niet te stoppen*, 24 januari 2019, www.trouw.nl/home/de-volkswaede-in-sudan-lijkt-niet-te-stoppen~a6910d3d/.

18 Reuters, *Sudanese Opposition unite in calling for Bashir to step down*, 13 februari 2019, <https://www.reuters.com/article/us-sudan-politics/sudanese-opposition-unite-in-calling-for-bashir-to-step-down-idUSKCN1Q22MB>.

19 UN OHCHR, *Reports of excessive force against Sudan protesters deeply worrying – Bachelet*, 17 januari 2019 www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24080&LangID=E.; BBC News, *What Happens inside Sudan's secret detention centres*, 13 februari 2019 <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-47216487/what-happens-inside-sudan-s-secret-detention-centres>; Human Rights Watch, *Sudan: Video Footage shows extreme violence, abuse*, 10 februari 2019 <https://www.hrw.org/video-photos/video/2019/02/10/sudan-video-footage-shows-extreme-violence-abuse>.

20 Amnesty International, *Sudan: Shooting of protestors must be immediately investigated* (persbericht, 21 december 2018); Amnesty International, *Sudan: 37 demonstranten gedood* (persbericht, 25 december 2018); Human Rights Watch, *Sudan's game of catch and release – publicized prisoner release distracts from ongoing arrests and detention*, 1 februari 2019, <https://www.hrw.org/news/2019/02/01/sudans-game-catch-and-release>.

21 Amnesty International, *Sudan State of Emergency intensifies brutal government crackdown protests* (persbericht 25 februari 2019).

22 The Guardian, *State of Emergency declared in Sudan by under fire president*, 23 februari 2019 <https://www.theguardian.com/world/2019/feb/23/state-of-emergency-declared-in-sudan-by-under-fire-president>

23 African Centre for Justice and Peace Studies, *Sudan: Activists targeted with arbitrary arrest and incommunicado detention whilst the media remains restricted amidst crackdown on December 2018 peaceful protest*, 17 januari 2019, www.acjps.org/sudan-activists-targeted-with-arbitrary-arrest-and-incommunicado-detention-whilst-the-media-remains-restricted-amidst-crackdown-on-december-2018-peaceful-protest/.

24 Human Rights Watch, *Sudan: Hundreds of Protesters Arrested*, 18 januari 2019, www.hrw.org/news/2019/01/18/sudan-hundreds-protesters-arrested.

25 BBC, *Sudan president defiant as deadly protests continue*, 20 januari 2019, <https://www.bbc.com/news/world-africa-46940531>; Yahoo News, *Sudan accuses protest leaders of threatening national security*, 15 februari 2019 <https://www.yahoo.com/news/sudan-accuses-protest-leaders-threatening-national-security-233306799.html?guccounter=1>.

RISICO'S BIJ GEDWONGEN TERUGKEER

In de afgelopen jaren hebben zowel de EU als de Nederlandse overheid steeds meer afspraken gemaakt met landen om migratie te beheersen en terugkeer eenvoudiger te maken. Zo heeft de EU in 2014 afspraken gemaakt met Sudan in het kader van het Khartoum-proces. Gezien de mensenrechtensituatie in Sudan is dat een zorgelijke ontwikkeling.²⁶ Over uitzettingen vanuit Nederland waren al eerder afspraken vastgelegd in een Memorandum of Understanding gedateerd op 27 oktober 2011. Volgens de website van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) is in dat memorandum 'zowel gedwongen als zelfstandige terugkeer van Sudanese vreemdelingen naar Sudan geregeld'.²⁷ De precieze tekst van memorandum is niet openbaar en bij Amnesty International niet bekend.

Uitgezette Sudanese burgers die beschuldigd of verdacht worden van 'activiteiten voor de oppositie' lopen bij gedwongen terugkeer naar Sudan het risico slachtoffer te worden van ernstige mensenrechtenschendingen, inclusief willekeurige detentie, martelingen en andere vormen van mishandeling. Ook Sudanese burgers die geen activiteiten voor de oppositie hebben ondernomen, maar aan wie dit soort activiteiten wordt toegedicht, lopen een verhoogd risico. Hetzelfde geldt voor burgers die afkomstig zijn uit conflictgebieden zoals Darfur, Blue Nile, Nuba Mountains en Zuid-Kordofan. Ook als zij al langere tijd in Khartoum of een ander niet-conflictgebied gewoond hebben, lopen zij bij gedwongen terugkeer een verhoogd risico.²⁸ Dit blijkt onder andere uit de in dit rapport aangehaalde verhalen van teruggestuurde Sudanese uit Nederland, Jordanië, Israël, Italië, Saudi-Arabië en België. Ook een Sudanese met een Amerikaans paspoort werd aan slechte behandeling onderworpen vanwege zijn herkomst.

In maart 2013 werd vanuit Nederland een Sudanese man uitgezet. Deze man, zonder 'politiek profiel', zegt dat hij direct na zijn uitzetting door de NISS is gevangengezet, ondervraagd en ernstig mishandeld. Hij vluchtte na zijn vrijlating, waarbij aan hem een meldplicht opgelegd werd, naar een ander Afrikaans land en meldde zich daar bij de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR. Hij werd bezocht door deskundigen van UNHCR en een ervaren Nederlandse arts, die rapport uitbrachten.²⁹ Alle betrokkenen zeiden niet te twifelen aan zijn verhaal. Later stelde ook het IMMO een medisch rapport op, waaruit blijkt dat de littekens aansloten bij zijn relaas.³⁰ Deze man werd door de UNHCR erkend als vluchteling, maar de rechtbank in Den Haag en (in hoger beroep) de Raad van State wezen zijn herhaald asielerzoek af. De rechtbank stemde toen, zonder enig tegenbewijs of contra-onderzoek van de IND, in met het argument dat de deskundigenrapportages waren gebaseerd op het op zich 'ongeloofwaardig' bevonden verhaal en daarom niet relevant waren.³¹

26 Amnesty International, *Human rights impacts and risks associated with the Khartoum Process* (index: AFR 54/5337/2016). Volgens Human Rights Watch zou de EU-steun t.b.v. migratie-management aan Oost-Afrikaanse landen mogelijk middelen hebben verschaft aan Sudanese paramilitairen die betrokken zijn bij wijdverbreide mensenrechtenschendingen. Human Rights Watch, *World Report 2017 – Sudan*, 12 januari 2017, www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/sudan#.

27 DT&V, *Sudan*, www.dienstterugkeerenvertrek.nl/Landeninformatie/sudan/ geraadpleegd op 21 januari 2019.

28 Amnesty International, *Uninvestigated, Unpunished; Human Rights Violations against Darfuri Students in Sudan*, (index: AFR 54/4848/2017).

29 Kopie in bezit Amnesty International.

30 Kopie in bezit Amnesty International.

31 Gezien een uitspraak van de Raad van State d.d. juni 2018 zou de conclusie van de rechtbank nu anders moeten luiden ECLI:NL:RVS:2018:2084 – Raad van State, 27-06-2018 / 201703047/1/V2.

In december 2015 werden 600 tot 800 protesterende Sudanese vluchtelingen in Jordanië opgepakt en uitgezet naar Sudan. Tientallen van hen zouden bij aankomst in Khartoum zijn gearresteerd en naar veelal onbekende bestemmingen zijn overgebracht.³² In januari 2016 interviewde Amnesty International twaalf van deze Sudanese. Na aankomst in Khartoum werden zij gearresteerd, ondervraagd over hun afkomst en beschuldigd van rebellie. Ze zouden de reputatie van Sudan hebben beschadigd. Ze werden geslagen en gemarteld.³³

Meerdere bronnen hebben de afgelopen jaren melding gemaakt van het feit dat terugkeerders uit Israël werden onderworpen aan (langdurige) gevangenschap en mishandeling, soms met dodelijke afloop.³⁴ Uit recent onderzoek van Amnesty naar Sudanese die van de Israëlische regering een 'vestigingsalternatief' kregen aangeboden in Uganda en Rwanda, bleek dat sommige Sudanese 'per ongeluk' toch op een vliegtuig naar Khartoum belandden.³⁵ Zij werden langdurig verhoord, beschuldigd van 'anti-islamitisch gedrag', gedetineerd en mishandeld.³⁶

In augustus 2016 werden in totaal 48 Sudanese gerepatriëerd van Italië naar Sudan.³⁷ Volgens een ooggetuige zouden de migranten bij aankomst in Khartoum zijn ondervraagd en mishandeld. Volgens een andere bron mocht slechts één van de teruggekeerde Sudanese met de pers praten, op voorwaarde dat hij zou verklaren spijt te hebben van zijn vertrek uit Sudan. Alle teruggestuurde Sudanese werden vrijgelaten op voorwaarde dat zij zich de volgende dag zouden melden bij de NISS. Hier werden zij ondervraagd over hun reis en route.

In juli 2017 voerde Amnesty International actie voor twee Sudanese activisten en een journalist die op 11 juli vanuit Saudi-Arabië naar Sudan waren uitgezet.³⁸ De mannen hadden steun betuigd aan de protesten in Sudan in 2016.³⁹ Bij aankomst werden zij door de NISS gearresteerd. Na ruim een maand werden twee van hen – op 22 augustus 2017 – vrijgelaten.⁴⁰ De derde persoon bleef tot oktober 2017 in detentie.⁴¹

32 Human Rights Watch, *Jordan: Deporting Sudanese Asylum Seekers*, december 2015, www.hrw.org/news/2015/12/16/jordan-deporting-sudanese-asylum-seekers; IRIN, *Jordan cracks (down) under refugee pressure*, januari 2016, www.irinnews.org/feature/2016/01/06/jordan-cracks-down-under-refugee-pressure.

33 Amnesty International, *Jordan: deportation of 800 Sudanese asylum-seekers is absolute disgrace* (persbericht, 8 december 2015).

34 Zie bijvoorbeeld: The Bureau of Investigative Journalism, *Returning to Sudan: migrants leaving Israel face persecution*, 6 januari 2014, www.thebureauinvestigates.com/stories/2014-01-06/returning-to-sudan-migrants-leaving-israel-face-persecution; SUDO, *Human rights abuses in Sudan over the month of December 2015*, 26 februari 2016, reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/sudouk.pdf; DIS – Danish Immigration Service, UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum; Joint report of the Danish Immigration Service and UK Home Office fact finding missions to Khartoum, Kampala and Nairobi Conducted February – March 2016* (hierna: DIS – Danish Immigration Service; UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*), augustus 2016, www.ft.dk/samling/20151/aldel/uu/bilag/233/1660720.pdf; Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS), *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_Sudan_risico_bij_terugkeer_2.pdf.

35 Amnesty International, *Forced and Unlawful – Israel's deportation of Eritrean and Sudanese asylum-seekers to Uganda* (Index: MDE 15/8479/2018).

36 Amnesty International sprak twee van hen, die daarna opnieuw Sudan waren ontvlucht en van wie zich er één nu illegaal in Oeganda ophoudt en één vanuit Nederland met onbekende bestemming is vertrokken, na zes maanden vreemdelingendetentie en met serieuze psychische problemen. Hij is door vrienden bij de Nederlandse politie opgegeven als 'vermist'.

37 Express news, *Italy reaches breaking point: Rome sending migrants back to Sudan on private jets*, 25 augustus 2016, www.express.co.uk/news/world/703923/Italy-breaking-point-migrants-send-back-Sudan-chartered-plane; SUDO UK, *Human rights abuses in Sudan over the month of August 2016*, 31 augustus 2016, reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SUDO%20%28UK%29%20August%202016%20Report%20on%20Sudan%20Human%20Rights.pdf.

38 Amnesty International, *Urgent Action: Activists deported from Saudi Arabia detained* (UA: 157/17, index: AFR 54/6768/2017 Sudan).

39 Amnesty International, *Saudi Arabia must not deport Sudanese prisoners of conscience* (nieuwsbericht, 10 juli 2017).

40 Amnesty International, *Urgent Action: Two Activists Freed and One Still Detained* (Further Information on UA: 157/17, index: AFR 54/6992/2017 Sudan).

41 Amnesty International, *Urgent Action: Sudanese Activist released without charge* (Further information on UA:157/17, index: AFR 54/7212/2017).

Eind 2017 werden negen Sudanese migranten door België onvrijwillig gerepatriëerd. Volgens getuigenissen zouden zij na aankomst zijn mishandeld door de Sudanese autoriteiten.⁴² Het Belgische Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) deed op verzoek van de Belgische autoriteiten onderzoek naar eerder door het Tahrir Instituut⁴³ verzamelde relazen over de uitzettingen. In een 17 pagina's tellend rapport concludeert het CGVS op 9 februari 2018 dat er weliswaar geen harde bewijzen voor schendingen van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)⁴⁴ door de Sudanese autoriteiten waren gevonden,⁴⁵ maar dat er ook niet 'met absolute zekerheid' gezegd kon worden dat de feiten niet hebben plaatsgevonden. Het CGVS stelt dat *'bij de beoordeling van het risico bij terugkeer of verwijdering naar Sudan uiterste omzichtigheid geboden (is), gelet op de problematische situatie met betrekking tot respect voor de mensenrechten in Sudan en de rol van de veiligheidsdiensten.'* Het CGVS doet een reeks aanbevelingen aan de Belgische overheid om onvrijwillige terugkeer met meer waarborgen te omkleden.⁴⁶

Op 2 juni 2018 werd een voormalig asielzoeker uit Darfur met een Amerikaans paspoort, die op familiebezoek in Sudan was geweest, op het vliegveld van Khartoum mishandeld door NISS-medewerkers. Dit omdat hij zich 'onbeleefd' zou hebben opgesteld tegenover de NISS-beambten, toen hij zich wilde melden bij de balie van de vliegtuigmaatschappij waarmee hij terug naar de Verenigde Staten zou vliegen. Tijdens de mishandelingen werd hem verweten dat hij uit Darfur kwam en een Amerikaans paspoort had.⁴⁷

42 Amnesty International, Public Statement, 30 januari 2018, (AI Index: EUR 14/7811/2018).

43 TIMEP, *Tahrir Institute for Middle East Policy in Brussel*, zie: <http://www.hln.be/de-krant/teruggestuurde-Sudanezen-opgepakt-en-gefolterd-bij-aankomst-a41bb49b>. Het volledige rapport van Tahrir is niet openbaar beschikbaar.

44 Artikel 3 EVRM omvat het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing. Dit omvat ook het verbod op uitzetting naar een land waar een persoon een reëel risico loopt op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.

45 CGVS, *Het respecteren van het Non-Refoulement principe bij de organisatie van de terugkeer van personen naar Soedan*, 8 februari 2018, www.cgvs.be/nl/actueel/Sudan-rapport.

46 Bijvoorbeeld: 1) Dat uit de wens van iemand om geen asiel aan te vragen mag niet automatisch worden afgeleid dat deze persoon geen gevaar loopt in het land van herkomst; 2) Dat bij confrontaties van migranten met autoriteiten van het veronderstelde herkomstland altijd een tolk aanwezig dient te zijn; 3) Dat er reële aandacht moet worden besteed aan de vraag of er een bijzonder risico kan ontstaan door de wijze waarop de de (gedwongen) verwijdering naar Sudan is georganiseerd. En dat daar een individueel en afgewogen besluit over moet worden opgesteld waar de persoon in kwestie tegen in beroep kan gaan. Zie: CGVS, *Het respecteren van het Non-Refoulement principe bij de organisatie van de terugkeer van personen naar Soedan*, 8 februari 2018, www.cgvs.be/nl/actueel/Sudan-rapport.

47 Amnesty heeft het slachtoffer uitgebreid telefonisch gesproken. Het slachtoffer beschikt over filmbeelden van zijn mishandelingen door de NISS, die ook te zien zijn op YouTube: youtu.be/k9OTCt4usU4?t=113. Het interviewverslag en de Engelse vertaling van wat er op de video wordt gezegd zijn in bezit van Amnesty International.

RECONSTRUCTIE VAN UITZETTING IN 2017

De heer X. werd eind 2017 – na afwijzing van zijn asielverzoek – vanuit Nederland uitgezet naar Sudan. Voorafgaand aan zijn uitzetting is hij gepresenteerd bij de consul van de Sudanese ambassade in Den Haag. Die presentatie vond tegelijk met een aantal andere Sudanese plaats. Tijdens de presentatie was geen tolk aanwezig. De aanwezige ambtenaar van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) heeft niet kunnen verstaan wat er is besproken. Vervolgens is een laissez-passer afgegeven waarmee de heer X. naar Sudan kon worden uitgezet.

De heer X. werd uitgezet onder begeleiding van vier mensen van de Nederlandse marechaussee. Door hen is hij overgedragen aan de Sudanese autoriteiten in Khartoum. De verslagen van de marechaussee en het verhaal dat de heer X. aan Amnesty over de uitzetting heeft verteld, lopen in grote lijnen synchroon. De verklaringen van de heer X. gaan verder waar de Nederlandse marechaussee afscheid neemt.

De heer X. zegt dat hij meer dan een uur of zelfs bijna twee uur door NISS-personeel op het vliegveld werd ondervraagd nadat de marechaussee-beambten waren vertrokken. Zij gingen weg nadat één van de vier Nederlandse marechaussee-beambten ongeveer een kwartier met de NISS in het kantoor had gesproken. De marechaussee meldt in het verslag: *‘De lokale autoriteiten verzochten om een begeleidend schrijven, later meer documentatie en vervolgens om een bijdrage onder de noemer “deposit”. Alle verzoeken afgewezen. Vervolgens moest ik het kantoor uit. Aan betrokkene werden vragen gesteld. Vervolgens vroegen ze mijn verhaal met betrekking tot de reden van de uitzetting. Ik vertelde dat de enige reden illegaal verblijf was [...].’* De heer X. wist niet waarover de Nederlandse marechaussee met de mensen in het kantoor sprak.

Na vertrek van de Nederlandse marechaussee namen de NISS-medewerkers op de luchthaven de papieren van de heer X. in. Vervolgens werd hij verhoord, waarbij twee vragen steeds herhaald werden: 1) Wat deed je in Nederland en 2) Wat heb je de Nederlanders verteld over Sudan? Op de luchthaven verliepen de ondervragingen zonder mishandelingen of dreigementen. Dat werd anders na overdracht aan het NISS-kantoor elders in Khartoum.

De heer X. zegt dat hij daar gedurende 13 dagen in eenzame opsluiting in een kleine cel is gedetineerd, verhoord en gemarteld. Na zijn vrijlating kreeg hij een dagelijkse meldplicht opgelegd.

Ik was gedetineerd in het NISS-kantoor in een kleine kamer, met een klein raam, helemaal alleen. Ik werd hier dag en nacht in opgesloten. Ik mocht er alleen uit als ik ondervraagd werd. [...] In deze periode werd ik door de NISS-agenten geslagen met een plastic buis. Ze scholden me uit en noemden me een landverrader. [...] Ze hebben me ten minste tien keer ondervraagd en vroegen steeds naar mijn asielverzoek in Nederland en wat ik over de Sudanese regering had verteld. Ook hebben ze me ondervraagd over hoe ik naar Nederland was gereisd, en waarom Nederland mij heeft uitgezet. Ze bedreigden me en zeiden dat ik Sudan nooit meer uit zou komen en dat ze me kunnen vermoorden. Ik weigerde iets te zeggen over mijn asielaanvraag en zei dat ik nooit asiel aangevraagd had. Ik mocht geen contact opnemen met mijn familie, een advocaat of iemand anders. [...] Na 13 dagen liet

de NISS me gaan, maar ik moest me iedere dag melden op hun kantoor. Ik mocht niet naar een arts of andere instantie en ik mocht niets doen zonder dat ik hen daarover informeerde. [...] Ik heb me een week aan de meldplicht gehouden, maar daarna besloot ik niet meer te gaan. De reden daarvoor was dat de NISS mij in die periode steeds weer ondervroeg over mijn asielaanvraag en de mishandelingen gingen door. Ze sloegen me, ook in mijn gezicht, schopten en stompten me.

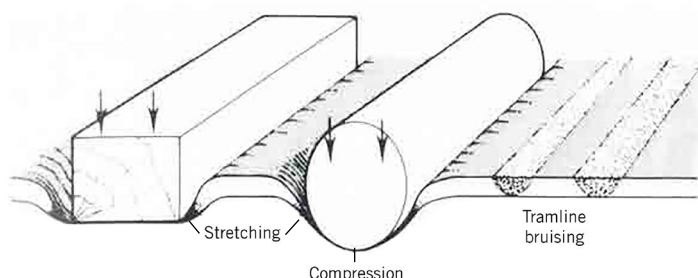
Uit verslag van gesprekken met de heer X.

De foto's van de littekens/verwondingen

Amnesty International is in het bezit van drie sets foto's van de littekens/verwondingen van de heer X., die op verschillende momenten na zijn vrijlating zijn gemaakt. Op verzoek van Amnesty International heeft het instituut voor Mensenrechten en Medisch Onderzoek (iMMO) de drie sets foto's van het bovenlichaam van de heer X. bestudeerd.⁴⁸ Met name op de foto's van de eerste dag na zijn vrijlating zijn duidelijk striemen van slagen te zien op de rug en beide armen.

Over de foto's zegt het iMMO onder meer: *"De afwijking op de foto's van set 1 worden, gezien het typerende aspect, geduid als 'tramline' letsels. Wanneer huid door een rond of rechthoekig voorwerp wordt geraakt kan een 'tramline' letsel optreden. Dit ziet eruit als twee parallelle lijnen van kneuzing met een onaangedaan gebied in het midden. Het ontstaansmechanisme is dat het voorwerp in de huid duwt en door tractie de huid aan de randen naar beneden wordt getrokken waardoor de bloedvaten hier beschadigen en bloedingstorting en zwelling veroorzaakt. In het centrum wordt de huid gecompriemd en, als er zich geen onderliggend bot bevindt, treedt er geen schade op aan de bloedvaten."*⁴⁹

Zie ook onderstaande illustratie:⁵⁰

Over de beoordeling van de letsels staat in het rapport van het iMMO onder meer dat de letsels goed passen bij de gestelde gebeurtenissen en de beschrijving van de heer X., waaruit blijkt dat hij (recent) met een plastic stok of slang geslagen werd. Gezien de wisselende locaties en richting en de benodigde krachtsinwerking om dergelijk letsel te veroorzaken, is het niet waarschijnlijk dat de letsels door hemzelf toegebracht zijn.

⁴⁸ De heer X. is op deze foto's duidelijk herkend door Sudanese vrienden in Nederland en door zijn detentieadvocaat in Nederland.

⁴⁹ Verslag iMMO, vertrouwelijk verslag in bezit van Amnesty International.

⁵⁰ Medical Examination in the Asylum Procedure p.20 (overgenomen van Danielsen, L et al. Dermatological Findings after alleged torture. Torture 2006:16(2):108-27), <https://www.stichtingimmo.nl/manual-medical-examination-in-the-asylum-procedure/?lang=en>.

Reactie van de Nederlandse overheid op de zaak van de heer X.

Kort na de uitzetting van de heer X. zijn Kamervragen gesteld over de gebeurtenissen. In antwoord hierop zegt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid op 5 februari 2018: *'Verder kan slechts een concreet en onderbouwd signaal van ernstige onregelmatigheden na een uitzetting vanuit Nederland aanleiding vormen om in een individueel geval onderzoek te starten. Ik heb geen concreet en onderbouwd signaal ontvangen van ernstige onregelmatigheden na een uitzetting vanuit Nederland naar Sudan dat aanleiding geeft tot het doen van onderzoek.'*⁵¹

Amnesty International heeft vervolgens de bevindingen van haar eigen onderzoek in mei 2018 en in november 2018 met de staatssecretaris gedeeld. De keuze om dit vertrouwelijk te doen was om te voorkomen dat de problemen van de heer X. in Sudan zouden toenemen.

De staatssecretaris heeft de foto's en de bevindingen van het iMMO aan het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) voorgelegd. Het NFI heeft de conclusies van het iMMO rapport bevestigd en concludeert *'De foto's vormen ondersteuning van de verklaringen van de vreemdeling zoals opgetekend in de brief van Amnesty International aan de Staatssecretaris (...)'*.⁵²

Desondanks handhaaft de staatssecretaris zijn standpunt dat hij *'geen gefundeerde signalen van ernstige onregelmatigheden na uitzetting heeft ontvangen die aanleiding zijn om terugkeer naar Sudan op te schorten.'*⁵³ De conclusie lijkt vooral gebaseerd op een telefonisch gesprek van een medewerker van het ministerie van Justitie en Veiligheid met de heer X. De aantekeningen uit dit gesprek,⁵⁴ komen echter in grote lijnen overeen met hetgeen de heer X. aan Amnesty International heeft verklaard en het standpunt van de staatssecretaris kan derhalve geen standhouden.

51 Antwoorden van de staatssecretaris op de Kamervragen over de uitzettingen van afgewezen asielzoekers naar Sudan van de heer Bram van Ojik (GroenLinks), gesteld op 12 januari 2018, beantwoord op 5 februari 2018 (Aanhangselnummer 1055), <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2018Z00173&did=2018D03517>.
Zie ook: Kamervragen Kamerleden Joel Voordewind (ChristenUnie), Jasper van Dijk (SP), Maarten Groothuizen (D66) en Attje Kuiken (PvdA), gesteld op 12 januari 2018, beantwoord op 1 februari 2018 (Aanhangselnummer nr. 1054) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/02/01/antwoorden-kamervragen-over-de-uitzettingen-van-afgewezen-asielzoekers-naar-soedan>.

52 Zie hierover Verweerschrift Directie Juridische Zaken IND, 7 december 2018 bij RB Noord-Holland inzake Awb VK 18/9338.

53 Zie hierover Verweerschrift Directie Juridische Zaken IND, 7 december 2018 bij RB Noord-Holland inzake Awb VK 18/9338.

54 In bezit van Amnesty International.

HET NEDERLANDSE BELEID MET BETREKKING TOT SUDAN

Beoordeling van de risico's bij terugkeer

In Nederland wordt het risico bij terugkeer naar Sudan, al dan niet door (politieke) activiteiten die in Nederland zijn verricht (*surplace*-activiteiten), op individuele basis beoordeeld. Bij die beoordeling is het Algemeen Ambtsbericht Sudan van juni 2017 leidend.⁵⁵ In het ambtsbericht wordt de zorgwekkende mensenrechtensituatie in Sudan beschreven en wordt er aandacht besteed aan de grote willekeur waarmee de NISS mensen oppakt die als een bedreiging van het regime worden gezien.⁵⁶ Over de risicoprofielen bij terugkeer staat in het ambtsbericht dat het risico bij terugkeer beperkt is tot een klein aantal mensenrechtenverdedigers die zich kritisch hebben opgesteld.⁵⁷

Bronnen die ten grondslag liggen aan het ambtsbericht alsook meer recente rapporten die ingaan op de situatie bij terugkeer, schetsen een complexe situatie.⁵⁸ Er bestaat geen eenduidig beeld over de (risico)profielen van mensen die bij (gedwongen) terugkeer het gevaar lopen aan detentie, ondervraging, mishandeling en foltering te worden blootgesteld. De inschattingen lopen uiteen van een mogelijk risico voor iedereen tot alleen een risico voor uitgesproken critici. Ook de in deze notitie beschreven casuïstiek loopt uiteen van personen met een uitgesproken profiel als opposant tot personen die enkel vanwege hun herkomst uit Darfur of een ander conflictgebied risico's lopen.⁵⁹ Hetzelfde geldt voor personen die weliswaar geen politiek profiel hebben, maar aan wie mogelijk een dergelijk profiel wordt toegedicht. Dit weerspiegelt de willekeur van het optreden van de Sudanese overheid tegen vermeende critici, zoals ook beschreven in het ambtsbericht waar het gaat om de algemene mensenrechtensituatie.⁶⁰

Vooralsnog is niet duidelijk waarom de heer X. na aankomst in Sudan is gedetineerd, ondervraagd en gemarteld. Mogelijk is er sprake van een 'toegedichte politieke overtuiging'.⁶¹ Tijdens de verhoren door de NISS werd de heer X. doorlopend gevraagd over wat hij in Nederland had gedaan en of hij asiel had

55 Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017.

56 Zie ook eerder in deze notitie. Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, p. 35.

57 Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, p. 89-90.

58 Onder meer: UK Home Office, *Report of a fact-finding mission to Khartoum, Sudan; Conducted between 10 and 17 August 2018*, november 2018, assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/759280/Sudan_-_FFM_report_2018_-_NAD-returns.pdf; UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/731651/E_Sudan_-_Return_of_unsuccessful_asylum_seekers_-_July_2018.pdf; DIS – Danish Immigration Service, UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*, augustus 2016, www.ft.dk/samling/20151/almedel/uu/bilag/233/1660720.pdf; CGVS, *COI unit: Sudan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_sudan_risico_bij_terugkeer_2.pdf.

59 Bij de ondervraging op het vliegveld kan iemand met een afkomst uit Darfur, Zuid-Kordofan of de Nuba Mountains, die langere tijd buiten Sudan is verbleven, verdacht worden van activiteiten tegen het regime. "NHRMO considered that those from Darfur or the Two Areas, who had been outside Sudan for a considerable period, would be questioned extensively about their political activities and risked detention if they were suspected of activities against the government." In: DIS – Danish Immigration Service, UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*, augustus 2016, www.ft.dk/samling/20151/almedel/uu/bilag/233/1660720.pdf, p. 15.

60 Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, p. 35, 57.

61 De heer X. heeft zich naar eigen zeggen nooit ingelaten met politiek. Mogelijk is het gegeven dat hij weliswaar apart, maar toch in een rijtje met andere Sudanese is gerepresenteerd aan de consul van invloed geweest. De dossiers van deze andere Sudanese zijn bij Amnesty bekend. Zij hebben contacten met politieke oppositiepartijen uit Sudan in Nederland. Overigens gold ook voor een in 2013 door de Nederlandse autoriteiten uitgezette Sudanese dat deze geen 'politiek profiel' had.

aangevraagd in Nederland, en werd hij ervan beschuldigd Sudan bij de Nederlandse autoriteiten een slechte reputatie te hebben bezorgd. Op basis van tal van bronnen moet worden aangenomen dat de Sudanese regering opposanten in het buitenland schaduwet en hun activiteiten in de gaten houdt.⁶²

Terugkeerbesluit

In de Nederlandse asielprocedure wordt getoetst of betrokkene een reden heeft/had om zijn/haar land te ontvluchten en/of door (politieke) activiteiten in het land van toevlucht risico's op vervolging bij terugkeer zijn ontstaan.⁶³ Indien de autoriteiten oordelen dat dit niet het geval is (geweest) of dat betrokkene dit onvoldoende heeft aangetoond, wordt ervan uitgegaan dat de persoon in kwestie veilig kan terugkeren. Het valt echter, zeker in het geval van Sudan, niet uit te sluiten dat personen die geen problemen met hun overheid hadden, toch in de negatieve aandacht van de autoriteiten kunnen komen door de gedwongen terugkeer zelf. Het Belgische CGVS stelt in dit verband dat er *'reële aandacht moet worden besteed aan de vraag of er een bijzonder risico kan ontstaan door de organisatie van de (gedwongen) verwijdering naar Sudan'*.⁶⁴ En dat daar een individueel en afgewogen besluit over moet worden opgesteld waar de persoon in kwestie tegen in beroep kan gaan. In Nederland wordt in het wettelijk vereiste 'terugkeerbesluit' op dit specifieke aspect niet apart ingegaan. Daardoor worden risico's die door de organisatie van de terugkeer kunnen ontstaan, niet getoetst. Dit is ook niet gebeurd in het geval van de heer X. Verschillende aspecten in de wijze waarop de uitzetting van de heer X. heeft plaatsgevonden hebben mogelijk een rol gespeeld bij de gebeurtenissen die daarop volgden, zoals de presentatie bij de ambassade, het reizen met tijdelijke reisdocumenten en de escorte gedurende de overdracht.

Presentatie Sudanese autoriteiten

Wanneer een (geldig) paspoort ontbreekt, moet er voorafgaand aan de terugkeer van een vreemdeling een vervangend reisdocument (laissez-passer) worden geregeld. Om dit te krijgen moet contact worden opgenomen met de betreffende diplomatieke vertegenwoordiging van het land van herkomst. Veelal worden mensen voorafgaand aan hun uitzetting gepresenteerd bij de ambassade van het herkomstland, maar er kan ook sprake zijn van een presentatie bij een speciale buitenlandse identificatiemissie (taskforce). De landen van herkomst bepalen zelf welke (ambtelijke) organisatie het personeel levert voor de taskforces.⁶⁵ Tijdens deze presentaties is geen tolk aanwezig. De aanwezige Nederlandse ambtenaren kunnen niet verstaan wat er wordt besproken.

Ook de heer X. is voorafgaand aan zijn uitzetting gepresenteerd bij de Sudanese consul. Die presentatie vond tegelijk met een aantal andere Sudanesezinnen plaats, van wie enkelen een politiek profiel zouden hebben.⁶⁶ Bij zijn presentatie was geen tolk aanwezig.

62 Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017; UK Home Office Sudan 2017; VluchtelingenWerk, april 2018: *Veelgestelde vragen Sudan – Monitoring van de Diaspora*; CGVS, 6 februari 2018.

63 Artikel 29 VreemdelingenWet 2000: 1. Een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 kan worden verleend aan de vreemdeling: a. die verdragsvluchteling is; of b. die aannemelijk heeft gemaakt dat hij gegronde redenen heeft om aan te nemen dat hij bij uitzetting een reëel risico loopt op ernstige schade, bestaande uit: 1°. doodstraf of executie; 2°. folteringen, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen; of 3°. ernstige en individuele bedreiging van het leven of de persoon van een burger als gevolg van willekeurig geweld in het kader van een internationaal of binnenlands gewapend conflict. Een verdragsvluchteling is iemand die erkend wordt als vluchteling onder het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, Geneve, 28 juli 1951; Het principe dat iemand niet mag worden teruggestuurd naar een land waar hij een reëel risico loopt op ernstige schade is verankerd in Artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, Rome 04 november 1950.

64 CGVS, *Het respecteren van het non-refoulementprincipe bij de organisatie van terugkeer van personen naar Sudan*, 8 februari 2018 www.cgvs.be/sites/default/files/onderzoekrapport_terugkeer_naar_soedan_2018_verslag.pdf p. 4.

65 Zie: Amnesty International, *Uitgezet, Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek (rapport, juli 2017)* p. 20.

66 De dossiers van deze Sudanesezinnen zijn bij Amnesty bekend.

Het CGVS zegt in haar rapport dat het er op lijkt dat er geen strikte scheidslijn kan worden getrokken tussen 'autoriteiten' en leden van de NISS en dat ook ambassadepersoneel in Europese landen kan werken voor de NISS. *'Bovendien geldt dat er voor vele landen van herkomst weinig verschil bestaat tussen een identificatie door enerzijds personeel van de ambassade en anderzijds een missie die hiervoor speciaal vanuit het land van herkomst overkomt. Bij identificatie door personeel van de ambassade kan evengoed de veiligheidsdienst betrokken zijn, ofwel doordat personeel van de ambassade behoort tot de veiligheidsdienst, ofwel doordat er vanuit de ambassade contact is met de veiligheidsdiensten in het land van herkomst.'*⁶⁷

Vanuit mensenrechtelijk perspectief is dit een serieus probleem. Informatie die tijdens een presentatie op de ambassade wordt uitgewisseld kan direct of indirect bij de NISS terecht komen en zo gevaar opleveren voor betrokkenen. De reputatie van de NISS is bekend. De Nederlandse autoriteiten moeten zich hierop bezinnen en zich daarbij afvragen of en hoe gegarandeerd kan worden dat informatie die tijdens presentaties wordt verkregen 'binnenskamers' blijft.

De Nederlandse Nationale Ombudsman concludeerde al in 2007 dat de aanpak van de presentaties niet transparant is en deed de aanbeveling om een tolk bij deze gesprekken aanwezig te laten zijn.⁶⁸ Aanleiding voor dit onderzoek waren klachten van vertrekplichtige vreemdelingen met betrekking tot het verstrekken van vertrouwelijke asielgerelateerde informatie aan het land van herkomst. Daarnaast deed het CGVS in België onder meer de aanbeveling om waarborgen in te bouwen in de procedure, zoals de aanwezigheid van een tolk en een vertegenwoordiger van de Belgische overheid bij deze interviews.⁶⁹ Dergelijke waarborgen zijn noodzakelijk om mensenrechtenschendingen te voorkomen. De Belgische overheid gaf in reactie op de bevindingen aan rekening te houden met de aanbevelingen die in het rapport worden gedaan.⁷⁰

Het Belgische CGVS stelt dat gezien de slechte mensenrechtenreputatie van Sudan en de grote macht van de veiligheidsdiensten er uiterst terughoudend met gedwongen terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers zou moeten worden omgegaan.

*'Bij aankomst vindt er (...) een systematische controle plaats door de Sudanese inlichtingendienst NISS. Dit geldt zeker voor personen die terugkomen met een laissez-passer of zonder in het bezit te zijn van de vereiste reisdocumenten of verblijfspapieren.'*⁷¹

De uitzetting naar Sudan: het gebruik van een laissez-passer en escorte

De heer X. is uitgezet met een door het consulaat afgegeven laissez-passer, onder escorte van vier beambten van de Nederlandse marechaussee. De marechaussees hebben de heer X. overgedragen aan de Sudanese autoriteiten. Het gebruik van een tijdelijk reisdocument alsook een officiële overdracht door een zo zware officiële delegatie (in dit geval van de Nederlandse marechaussee), leidt tot veel

67 CGVS, *Het respecteren van het non-refoulementprincipe bij de organisatie van terugkeer van personen naar Sudan*, 8 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/onderzoekrapport_terugkeer_naar_soedan_2018_verslag.pdf, p.6.

68 Nationale Ombudsman, *Presentatie ex-asielzoekers moet transparanter*, 27 februari 2007, www.nationaleombudsman.nl/uploads/rapport2007-040.pdf, p. 46.

69 CGVS, *Het respecteren van het non-refoulementprincipe bij de organisatie van terugkeer van personen naar Sudan*, 8 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/onderzoekrapport_terugkeer_naar_soedan_2018_verslag.pdf p. 7, 16.

70 Amnesty International België, *Belgisch terugkeerbeleid aangepast aan Amnesty aanbevelingen*, 14 februari 2018, <https://www.amnesty-international.be/nieuws/belgisch-terugkeerbeleid-aangepast-aan-amnesty-aanbevelingen>.

71 CGVS, *Het respecteren van het non-refoulementprincipe bij de organisatie van terugkeer van personen naar Sudan*, 8 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/onderzoekrapport_terugkeer_naar_soedan_2018_verslag.pdf p.6.

aandacht voor betrokkene en kan als aanwijzing worden gezien dat er sprake is van een persoon met een belangrijk profiel. In dat geval, maar ook wanneer iemand wordt geïdentificeerd als afgewezen asielzoeker, neemt het risico op kritische bevraging en verdere detentie toe.

De Britse ambassade in Khartoum schreef in 2015 een brief aan het UK Home Office, het Britse ministerie voor onder andere migratie, waarin de procedure bij terugkeer van afgewezen asielzoekers beschreven wordt. Hieruit blijkt dat iedereen die als afgewezen asielzoeker wordt geïdentificeerd tot 24 uur lang wordt vastgehouden op het vliegveld en dat zijn/haar documenten worden afgenomen.⁷² Volgens het UK Home Office is *'being escorted into the country'* (bijvoorbeeld door de militaire politie) een factor om te worden herkend als afgewezen asielzoeker.⁷³

'While we have received no definitive answer on how a failed asylum seeker would be identified, things that would draw the attention of the authorities would include, but not be limited to: the use of an emergency travel document; having no valid exit visa in passport; or, being escorted into the country.'

*Britse Ambassade in Khartoum aan Britse overheid.*⁷⁴

Hoewel Nederlandse ambtenaren van de marechaussee tijdens de uitzetting gekleed zijn in burgerkleding, trekt begeleiding door vier personen onnodig veel aandacht bij de aankomst op de luchthaven. De Inspectie Justitie en Veiligheid beschrijft de werkinstructie van de Nederlandse marechaussee: *'De overdracht van de vreemdeling aan deze autoriteiten, als ook de uitwisseling van de benodigde documenten, verloopt zoals dit op voorhand is afgesproken met de ontvangende autoriteiten.'* Daarnaast schrijft de Inspectie ook: *'Afhankelijk van de lokale omstandigheden blijven begeleiders al dan niet aan boord van het vliegtuig en gaat de uit te zetten vreemdeling als eerste of als laatste van boord.'* De ambtenaren van de Nederlandse marechaussee zijn dus niet verplicht om mensen fysiek over te dragen aan de autoriteiten, de werkinstructie laat bijvoorbeeld ruimte voor de begeleiders om aan boord van het vliegtuig te blijven.⁷⁵ In het geval van de heer X. was de volledige delegatie van de Nederlandse marechaussee op de luchthaven aanwezig bij de fysieke overdracht van de heer X. aan de Sudanese autoriteiten.

Personen die reizen met tijdelijke reisdocumenten of onder begeleiding van een escorte worden sneller als afgewezen asielzoeker beschouwd en lopen meer risico om als 'potential person of interest' te worden gezien worden door de NISS. Zij worden door de NISS meegenomen voor verder verhoor.⁷⁶ Ook komt het voor dat mensen na een kort verhoor op de luchthaven aanvankelijk worden vrijgelaten maar later alsnog gearresteerd.⁷⁷ Volgens Waging Peace, een Britse organisatie die campagne voert

72 UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/731651/_E_Sudan_-_Return_of_unsuccessful_asylum_seekers_-_July_2018.pdf, p. 41.

73 UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, p. 11.

74 UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, p. 41.

75 Inspectie Justitie en Veiligheid, *Toetsingskader Terugkeer en Vertrek Versie 2.0*, 8 januari 2018, <https://www.inspectie-jenv.nl/binaries/inspectie-venj/documenten/toetsingskaders/2018/01/08/toetsingskader-terugkeer-en-vertrek---versie-2.0/Toetsingskader+Terugkeer+en+Vertrek++versie+2.0++8+januari+2018.pdf>, p. 41-42.

76 Zoals eerder beschreven zijn 'potential persons of interest' niet alleen personen met een politiek profiel. Zie ook: UK Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Return of unsuccessful asylum seekers*, juli 2018, assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/731651/_E_Sudan_-_Return_of_unsuccessful_asylum_seekers_-_July_2018.pdf, p. 41.

77 UK Home Office, *Report of a fact-finding mission to Khartoum, Sudan; Conducted between 10 and 17 August 2018*, november 2018, p. 85; zie ook: CGVS, COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer, 6 februari 2018 www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_Sudan_risico_bij_terugkeer_2.pdf p. 24.

tegen mensenrechtenschendingen in Sudan, staat een asiolverzoek gelijk aan een politiek profiel.⁷⁸ De door CGVS geraadpleegde journalist Tajeldin Adam stelt dat mensen die reizen met een tijdelijk reisdocument 'door de NISS worden meegenomen voor verdere verificatie, en dat tijdens deze controle discriminatie en vervolging kunnen voorkomen, in het bijzonder tegenover politieke opposenten of leden van kwetsbare groepen.'⁷⁹

Waging Peace beschrijft een casus waarin iemand die tot op de luchthaven van Khartoum wordt begeleid door een Britse immigratie-agent en vanwege deze begeleiding de aandacht van de autoriteiten trekt.⁸⁰ Ook in het rapport van de Danish-British fact finding mission uit 2016 geeft het African Centre for Justice and Peace Studies aan dat begeleiding door een escorte aanleiding kan zijn tot ondervraging.⁸¹

Onderzoek naar de gebeurtenissen na uitzetting

De heer X. zegt na aankomst te zijn mishandeld. De foto's van het letsel zijn beoordeeld door deskundigen van iMMO. Volgens het iMMO passen de letsels bij het relaas van de heer X. Het NFI heeft de conclusies van het iMMO-rapport bevestigd: '*De foto's vormen ondersteuning van de verklaringen van de vreemdeling zoals opgetekend in de brief van Amnesty International aan de Staatssecretaris (...).*'⁸²

Voor de staatssecretaris zou deze informatie alle redenen moeten zijn om het relaas van de heer X. in beginsel als geloofwaardig te beschouwen en alles in het werk te stellen om te achterhalen wat er na uitzetting met de heer X. is gebeurd. Ook over wat met andere uitgezette Sudanese is gebeurd bestaat veel onduidelijkheid.

De hoogste bestuursrechter, de Raad van State, oordeelde in juni 2018 dat het aan de staatssecretaris is om twijfel over de oorzaak van het letsel weg te nemen en nader onderzoek te doen.⁸³ De Raad van State stelt in de uitspraak onder meer: '*Als een medisch rapport, zoals een iMMO-rapport, een sterke aanwijzing vormt dat de door een vreemdeling gestelde onmenselijke behandeling in het land van herkomst of bestendig verblijf het letsel heeft veroorzaakt, is het, indien de staatssecretaris die gestelde onmenselijke behandeling desondanks niet aannemelijk acht, aan de staatssecretaris om de twijfel weg te nemen over de oorzaak van het letsel. (...) Daarbij is van belang hoe sterk de kwalificatie is die volgens het iMMO van toepassing is. Voor het ontstaan van de verplichting tot nader medisch onderzoek is echter niet vereist dat het iMMO-rapport geen ruimte laat voor een andere dan de door de vreemdeling gestelde oorzaak. Dat onderdelen van het asielaanvraagstuk ongelooftwaardig zijn, hoeft evenmin in de weg te staan aan het ontstaan van de verplichting tot medisch onderzoek.*'⁸⁴

78 Het Belgische CGVS haalt verschillende e-mailconversaties met experts aan waarin deze factoren naar voren komen. CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer, 6 februari 2018*, www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_soedan_risico_bij_terugkeer_2.pdf, p. 16-17.

79 CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, p. 17.

80 E-mail van Waging Peace, opgenomen in CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer, 6 februari 2018*, p. 17.

81 DIS – Danish Immigration Service; UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum, augustus 2016*, www.ft.dk/samling/20151/almindel/uu/bilag/233/1660720.pdf p. 14, 32.

82 Zie: Verweerschrift Directie Juridische Zaken IND, 7 december 2018 bij RB Noord-Holland inzake Awb VK 18/9338.

83 ECLI:NL:RVS:2018:2084 – Raad van State, 27-06-2018 / 201703047/1/V2.

84 ECLI:NL:RVS:2018:2084 – Raad van State, 27-06-2018 / 201703047/1/V2. Zie 9.1 van de uitspraak.

De veiligheidssituatie in Sudan maakt monitoren wat er na de uitzetting met terugkeerders gebeurt bijzonder moeilijk.⁸⁵ Uitzettede Sudanese zijn terughoudend om te vertellen wat ze hebben meegemaakt.⁸⁶ Daarbij speelt de angst in de gaten gehouden te worden door de NISS een belangrijke rol. Het is bekend dat de NISS zonder toestemming privégesprekken afluistert en over zeer geavanceerde af luister- en tapapparatuur beschikt.⁸⁷ Bij de in deze notitie aangehaalde getuigenissen klinkt ook vaak de angst voor de autoriteiten door.⁸⁸

Ambassades doen niet aan actieve monitoring.⁸⁹ Het toezicht van de Inspectie Justitie en Veiligheid stopt op het moment van overdracht aan de autoriteiten. De Nederlandse overheid laat uit haar reactie blijken nauwelijks geïnteresseerd te zijn in de gebeurtenissen na uitzetting.⁹⁰ De afgelopen tijd is de overheid – zonder nader onderzoek te doen naar de gebeurtenissen in deze zaak – doorgegaan met het uitzetten van andere Sudanese. Ook deze mensen zijn niet gemonitord en er bestaat veel onduidelijkheid over hun lot.

85 DIS – Danish Immigration Service, UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*, augustus 2016, www.ft.dk/samling/20151/almde/uu/bilag/233/1660720.pdf, p. 13; CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_soedan_risico_bij_terugkeer_2.pdf, p. 23-24.

86 CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, p. 37.

87 Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Sudan*, 1 juni 2017, www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017 p.39; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2015 – Sudan*, 13 april 2016, <https://www.state.gov/documents/organization/252945.pdf>; Freedom House, *Freedom on the Net 2016 – Sudan*, 23 november 2016, www.justice.gov/eoir/page/file/916911/download.

88 Zie bijvoorbeeld de verklaring van een Sudanese die gedwongen was teruggekeerd uit Italië: *SUDO UK Human rights abuses in Sudan over the month of August 2016*, 31 augustus 2016, reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SUDO%20%28UK%29%20August%202016%20Report%20on%20Sudan%20Human%20Rights.pdf.

89 DIS – Danish Immigration Service, UK Home Office, *Sudan; Situation of Persons from Darfur, Southern Kordofan and Blue Nile in Khartoum*, augustus 2016, www.ft.dk/samling/20151/almde/uu/bilag/233/1660720.pdf, p. 13-14; CGVS, *COI unit: Soedan: Risico bij terugkeer*, 6 februari 2018, www.cgvs.be/sites/default/files/rapporten/coi_focus_soedan_risico_bij_terugkeer_2.pdf, p. 13, 21-22.

90 Zie: Amnesty International, *Uitgezet, Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek* (rapport, juli 2017) p. 41 en 55.

CONCLUSIES

Amnesty International maakt zich ernstige zorgen over slechte over de mensenrechtensituatie in Sudan en het Nederlandse uitzetbeleid naar Sudan. Daarnaast maakt Amnesty zich grote zorgen over wat zich na uitzetting van de heer X. heeft afgespeeld. Zijn huidige situatie is nog steeds bijzonder precair.

Amnesty International constateert op basis van de in deze notitie uiteengezette informatie dat het standpunt van de staatssecretaris van 5 februari 2018 (herhaald op 7 december 2018) dat er *'geen sprake is van een concreet onderbouwd signaal van ernstige onregelmatigheden na een uitzetting vanuit Nederland'* geen standhoudt.

De Sudanese veiligheidsdiensten treden hard op tegen iedereen die ervan verdacht wordt tot de oppositie te behoren. Ook het behoren tot een etnische groep die teruggeleid kan worden naar een van de conflictgebieden zoals Darfur, Blue Nile, Nuba Mountains of Zuid-Kordofan of afkomstig zijn uit een van deze conflictgebieden kan hier al aanleiding tot problemen zijn. De NISS staat bekend om willekeurige arrestaties, ondervragingen en mishandelingen. Uit de in dit rapport aangehaalde casussen van gedwongen teruggekeerde Sudanese asielzoekers blijkt dat zij risico lopen te worden blootgesteld aan dergelijke slechte behandeling.

Personen die reizen met tijdelijke reisdocumenten of onder begeleiding van een escorte, worden sneller als afgewezen asielzoeker en/of iemand met een politiek profiel beschouwd en lopen meer risico. Dit geldt te meer voor personen met wortels in een conflictgebied. Ook fysieke overdracht aan de Sudanese autoriteiten (door bijvoorbeeld de Nederlandse marechaussee) kan onnodige en negatieve aandacht genereren en problemen veroorzaken. Ook komt het voor dat mensen na een kort verhoor op de luchthaven aanvankelijk worden vrijgelaten maar later alsnog worden gearresteerd.

Op moment van schrijven bevinden zich meerdere Sudanese in afwachting van hun uitzetting in vreemdelingendetentie in detentiecentrum Rotterdam. Gezien bovenstaande maakt Amnesty International zich grote zorgen over de consequenties van hun eventuele uitzetting.

Sterkere waarborgen zijn nodig om te garanderen dat uitgezette personen niet worden gearresteerd, gemarteld of mishandeld.

De Nederlandse overheid controleert niet wat er na uitzetting gebeurt en ook de Inspectie Justitie en Veiligheid doet er geen onderzoek naar. Toch kunnen problemen na gedwongen terugkeer zowel positief als negatief worden beïnvloed door wetgeving, beleid en de praktijk. Alle redenen om beschikbare informatie serieus te nemen, 'best practices' te bestuderen en als gesignaleerde misstanden te evalueren en te onderzoeken. Deze gegevens kunnen een bijdrage leveren aan een uitzetbeleid dat voldoet aan mensenrechtenstandaarden en terugkeerders de zekerheid geven dat hun veiligheid serieus genomen wordt. Hier hoort een grondig en onafhankelijk toezicht op alle aspecten van het terugkeerproces bij, dat in lijn is met internationale mensenrechtennormen.

In het Amnesty-rapport *Uitgezet, Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek* (2017) staan aanbevelingen voor zowel wetgever en beleidsmakers als voor overheidsdiensten die uitzettingen faciliteren.

In de context van Sudan verdienen de volgende aanbevelingen extra aandacht.

Aanbeveling voor wetgever en beleidsmakers

- Zorg voor zorgvuldige en grondige asielprocedures, gebaseerd op individuele beoordelingen en actuele informatie. Voor Sudan betekent dit:
 - Actualiseer het ambtsbericht Sudan en besteed aandacht aan de actuele verslechterende mensenrechtensituatie. Besteed ook specifieke aandacht aan de complexe situatie bij terugkeer zoals deze uit verschillende bronnen naar voren komt en aan de bijzondere risico's die gedwongen terugkeer met zich mee kan brengen.
 - Stuur geen mensen terug die verdacht worden van 'activiteiten voor de oppositie' of aan wie dergelijke activiteiten mogelijk worden toegedicht. Dat geldt ook voor mensen die op enigerlei wijze politiek actief zijn geweest in het land van toevlucht. Hetzelfde geldt voor burgers die afkomstig zijn uit conflictgebieden zoals Darfur, Blue Nile, Nuba Mountains en Zuid-Kordofan. Ook mensen met een oorsprong in een conflictgebied die langere tijd in Khartoum of een ander niet-conflictgebied gewoond hebben, lopen een verhoogd risico bij terugkeer en moeten dus niet teruggestuurd worden.
- Doe onderzoek naar de gebeurtenissen zoals die hebben plaatsgevonden na de uitzetting van de heer X. en stel alles in het werk om hem in veiligheid te brengen.
- Doe ook onderzoek naar andere uitzettingen naar Sudan die hebben plaatsgevonden na de uitzetting van de heer X.
- Monitor de ontvangstprocedure en het identificatieproces op de luchthaven.
- Maak de afspraken die met Sudan in het kader van terugkeer zijn gemaakt openbaar zodat democratische controle en onafhankelijke evaluatie mogelijk is. Toets daarbij nadrukkelijk of deze afspraken voldoen aan mensenrechten.

Aanbevelingen voor de overheidsdiensten die uitzettingen faciliteren

- Toets voorafgaande aan de (gedwongen) terugkeer of (de wijze van) uitzetting risico's oplevert. Als (door de wijze van gedwongen) uitzetting een verhoogd risico bestaat voor schending van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, mag dit niet voor rekening komen van de asielzoeker maar moet dit in de beslissing op asiel- en/of het terugkeerbesluit meegenomen worden.
- Garandeer dat er geen asielgerelateerde informatie met de Sudanese autoriteiten wordt gedeeld en dat er een tolk aanwezig is bij de presentatie aan de Sudanese autoriteiten.
- Zorg ervoor dat uitzettingen naar Sudan 'low profile' plaatsvinden en zo min mogelijk aandacht genereren bij de Sudanese autoriteiten.
- Zorg ervoor dat mensen in het bezit zijn van de juiste documenten, en niet worden teruggestuurd met documenten waaruit eerdere irreguliere migratie blijkt. Dit zodat zij zonder problemen worden toegelaten en na toelating hun ID-papieren kunnen krijgen.

